

Θηλαστικά της Οίτης

Έργο: Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων

Το Πρόγραμμα Παρακολούθησης Ειδών και Τύπων Οικοτόπων

Η παρακολούθηση των τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα πραγματοποιείται σε ανταπόκριση της χώρας στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΕ (η γνωστή ως σήμερα 79/409/ΕΟΚ).

Παρακολούθηση είναι η διαχρονική καταγραφή (εποπτεία) και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντούν στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 αλλά και στον εθνικό χώρο.

Στο πλαίσιο αυτό εφαρμόστηκε για την περιοχή της Οίτης την περίοδο 2014-2015 ένα σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης (monitoring) των ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντούν στην περιοχή ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης (τόσο εντός όσο και εκτός των περιοχών Natura 2000). Η μεθοδολογία συμπεριλάμβανε εντατικές καταγραφές και δειγματοληψίες στο πεδίο και αξιολόγηση του βαθμού διατήρησης σύμφωνα με τα εθνικά και ευρωπαϊκά πρότυπα.

ΘΗΛΑΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΤΗΣ

Κείμενο: Ομάδα μελέτης θηλαστικών

Φωτογραφίες: Χαριτάκης Παπαϊωάννου, Γιώργος Ηλιόπουλος
Σχεδιασμός: Άρης Βιδάλης

Έργο: **Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων**

Ανάδοχος: «NERCO – Ν. ΧΑΥΚΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε.Μ.»

Επιστημονικός Συντονισμός:

Κυριάκος Γεωργίου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

www.oiti.gr

nerco

Ν. ΧΑΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε.Μ.

www.nerco.gr

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

Το πρόγραμμα παρακολούθησης αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για το βέλτιστο σχεδιασμό των μέτρων διαχείρισης εντός της περιοχής ευθύνης του Φ.Δ. και αποσκοπεί στην αποτελεσματική προστασία των ειδών και τύπων οικοτόπων, συμβάλλοντας έτσι στη διατήρησή τους σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

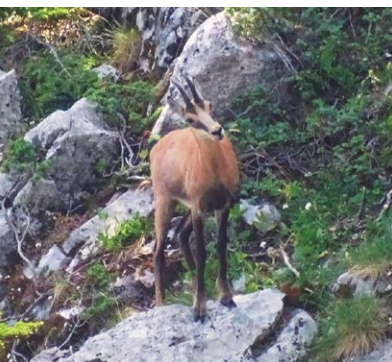
Τα είδη θηλαστικών που καταγράφηκαν και μελετήθηκαν στην περιοχή της Οίτης κατά την διάρκεια του παρόντος έργου, είναι η **καφέ αρκούδα** (*Ursus arctos*), ο **λύκος** (*Canis lupus*), το **αγριόγιδο** (*Rupicapra rupicapra balcanica*) και διάφορα είδη **νυχτερίδων** της περιοχής.

Αντικείμενο του έργου (για τα θηλαστικά)

- Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός προγράμματος επιστημονικής παρακολούθησης του βαθμού διατήρησης ειδών των Παραρτημάτων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ
- Η επικαιροποίηση της βάσης δεδομένων του Δικτύου Natura 2000, με βάση τα αποτελέσματα των εργασιών πεδίου
- Η σύνταξη προτάσεων για πιθανή επέκταση του Δικτύου Natura 2000 στην περιοχή της Οίτης
- Η σύνταξη προτεινόμενων Επιθυμητών Τιμών Αναφοράς (Favorable Reference Values) και Στόχων Διατήρησης (Conservation Objectives) για τα είδη που παρακολουθήθηκαν
- Η σύνταξη προτάσεων για το πρόγραμμα παρακολούθησης που θα πρέπει να εφαρμοστεί τα επόμενα χρόνια
- Η εκπαίδευση του προσωπικού του Φ.Δ. στην μεθοδολογία καταγραφής και παρακολούθησης των ειδών

Αποτελέσματα Προγράμματος Παρακολούθησης

Τα σημαντικότερα μεγάλα θηλαστικά που απαντώνται εντός της περιοχής ευθύνης του Φ.Δ. και τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο παρακολούθησης είναι το **αγριόγιδο** (*Rupicapra rupicapra balcanica*), ο **λύκος** (*Canis lupus*) και η **καφέ αρκούδα** (*Ursus arctos*).

Το **αγριόγιδο** (*Rupicapra rupicapra balcanica*) σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, αποτελεί προστατευόμενο είδος σε όλη την ελληνική επικράτεια και επίσης, συμπεριλαμβάνεται στα «Σχεδόν Απειλούμενα» (NT) είδη, σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009). Ιδανικός βιότοπος του αγριόγιδου είναι οι απότομες βραχώδεις πλαγιές και τα φαράγγια στην Β και ΒΑ, κυρίως, πλευρά της Οίτης. Η παρουσία του πληθυσμού του στην περιοχή είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι η Οίτη, μαζί με τα γειτονικά της βουνά, Γκιώνα και Βαρδούσια, αποτελούν το νοτιότερο σημείο της φυσικής γεωγραφικής εξάπλωσης του είδους σε παγκόσμια κλίμακα. Οι σημαντικότερες απειλές που αντιμετωπίζει το είδος, είναι η λαθροθηρία, η διάνοιξη δασικών δρόμων, η παρενόχλησή του από κυνηγόσκυλα και ο ανταγωνισμός με αίγες ελεύθερης βοσκής.

Ο **λύκος** (*Canis lupus*) ήταν πριν λίγες δεκαετίες σπάνιος στο βουνό της Οίτης, εξαιτίας της οργανωμένης δίωξης του ως επιβλαβές είδος μέχρι και το 1981 σε όλη την Ελλάδα, αλλά και λόγω της εκτεταμένης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Από το 1992, όμως, προστατεύεται, καθώς περιλαμβάνεται πλέον στα είδη των

Παραρτημάτων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Επιπλέον, η βελτίωση των βιοτόπων του είδους κατόπιν φυσικής δάσωσης εγκαταλελειμμένων βοσκοτόπων και αγροτικών εκτάσεων σε ορεινές περιοχές, βελτίωσε σημαντικά την δυνατότητα του είδους να αναπαράγεται, καθώς οι αγέλες χρειάζονται καλά προφυλαγμένες και ασφαλείς περιοχές για να αναθρέψουν με επιτυχία τα μικρά της χρονιάς. Έτσι η παρουσία του είδους επανήλθε σταδιακά στην Στερεά Ελλάδα και την Οίτη. Μάλιστα, από τις εργασίες πεδίου στην περιοχή ευθύνης του Φ.Δ., προέκυψε ότι η παρουσία του λύκου είναι πλέον μόνιμη και ο πληθυσμός του είδους αποτελείται από δυο αναπαραγόμενες ετησίως αγέλες λύκων. Παρόλα αυτά, λόγω κυρίως της σύγκρουσης με την κτηνοτροφία η ανθρωπογενής θνησιμότητα παραμένει υψηλή.

Η παρουσία της **καφέ αρκούδας** (*Ursus arctos*) στην Οίτη είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτελεί το νότιο-ανατολικότερο άκρο κατανομής του είδους στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Οι πρώτες αναφορές για επαναποίκιση της αρκούδας στην περιοχή της Οίτης ανάγονται στα μέσα της δεκαετίας του '90. Έκτοτε οι αρκούδες έχουν αργά και σταθερά επανακάμψει στην περιοχή της Ρούμελης, ενώ από το 2010 έχει καταγραφεί η αναπαραγωγή του είδους στην Οίτη. Ο πληθυσμός της αρκούδας στην περιοχή είναι μικρός καθώς αποτελείται από λίγα μόνο άτομα. Η αναπαραγωγή του είδους δεν γίνεται σε ετήσια βάση αλλά περιοδικά κάθε 2 με 3 χρόνια σύμφωνα με τα δεδομένα εμφανίσεων θηλυκών αρκούδων με μικρά. Το σημαντικότερο περιοριστικό παράγοντα για την ανάκαμψη του είδους στην Οίτη, αποτελεί η ανθρωπογενής θνησιμότητα, που οφείλεται στις επιθέσεις αρκούδων στο ζωικό κεφάλαιο και κυρίως σε μελίσια.

Με βάση τα συλλεχθέντα στοιχεία από τις εργασίες πεδίου του παρόντος έργου, προέκυψε ότι η περιοχή ευθύνης του Φ.Δ., είναι σημαντική για την διατήρηση πολλών ειδών θηλαστικών. Ωστόσο, η περιοχή αποκτά ιδιαίτερη αξία για τους πληθυσμούς ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Πιο συγκεκριμένα:

- Ο πληθυσμός του αγριόγιδου, στις δύο περιοχές Natura της περιοχής ευθύνης του Φ.Δ., βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση και έχει μεγαλύτερο πληθυσμιακό μέγεθος σήμερα από ότι στο κοντινό παρελθόν. Η αύξηση (και εν γένει η αυξητική τάση) προφανώς οφείλεται στον περιορισμό της έντασης της λαθροθηρίας και στη μείωση της κτηνοτροφίας στην περιοχή. Ωστόσο, δεν έχει φτάσει την επιθυμητή τιμή αναφοράς που ορίζεται για την περιοχή της Οίτης.
- Ο πληθυσμός του λύκου, σύμφωνα με τα στοιχεία του παρόντος έργου, φαίνεται πως τα τελευταία χρόνια έχει ανακάμψει και έχει πλέον, μόνιμη και σταθερή παρουσία. Όπως κατέδειξαν οι εργασίες πεδίου, έχουν καταγραφεί δύο αναπαραγόμενες αγέλες, εντός της περιοχής ευθύνης του Φ.Δ. αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.
- Σε ότι αφορά στον πληθυσμό της αρκούδας, για την οποία δεν υπάρχουν παλαιότερα δεδομένα παρουσίας της στην Οίτη, οι εργασίες πεδίου (καταγραφές ατόμων και βιοδηλωτικών ιχνών) και οι συνεντεύξεις με παραγωγούς καταδεικνύουν ότι από το 2010 το είδος

έχει συστηματική πλέον εμφάνιση στην περιοχή και αναπαράγεται περιοδικά.

- Εκτός από τα παραπάνω είδη, αντικείμενο παρακολούθησης υπήρξαν, επίσης, ορισμένα είδη νυχτερίδων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, όπως τα: **μεσορινόλοφος** (*Rhinolophus euryale*), **τρανορινόλοφος** (*Rhinolophus ferrumequinum*), **μικρορινόλοφος** (*Rhinolophus hipposideros*), **ρινόλοφος του Mehely** (*Rhinolophus mehelyi*), **μπαρμπαστέλλος** (*Barbastella barbastellus*), **τρανονυχτερίδα** (*Eptesicus serotinus*), **μικρομυωτίδα** (*Myotis blythii*), **μυωτίδα του Daubenton** (*Myotis daubentonii*), **πυρρομυωτίδα** (*Myotis emarginatus*), **μυωτίδα του Natterer** (*Myotis nattereri*), **νανονυχτερίδα** (*Pipistrellus pipistrellus*), καθώς και η **βίδρα** (*Lutra lutra*). Για τα είδη νυχτερίδων, ενώ έγινε εκτίμηση του βαθμού διατήρησής τους, δεν ήταν εφικτή η εκτίμηση του πληθυσμιακού μεγέθους τους, μέσα στη χρονική διάρκεια του παρόντος έργου, καθώς, μεταξύ άλλων, ορισμένες περιοχές φωλεοποίησης τους είναι αρκετά δύσβατες. Ειδικά όσον αφορά στο είδος *Lutra lutra* (βίδρα), ενώ έχει βιβλιογραφικά μεγάλο εύρος εξάπλωσης, που περιλαμβάνει και την περιοχή της Οίτης, και παρά τις μαρτυρίες για ύπαρξη ατόμων του είδους κοντά στην έξοδο του φαραγγιού του Γοργοποτάμου, δεν κατέστη δυνατός ο εντοπισμός του είδους κατά τη διάρκεια του παρόντος έργου.

www.oiti.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης